

Odd Børretzen og Lars Martin Myhre - *Mormor*

En gang trodde folk at hekser burde brennes
at jøder hadde horn og burde – sendes i hvert fall til Sverige (eller bortover der)
trodde folk på ... hva tror vi på nå?

En gang trodde folk at jorden var flat som en kake og stor
det trodde for eksempel min bestemor – at jorden var jo stor - mens hun levde -
min bestemor – uendelig stor

Min mormor hadde aldri sett en neger,
men hun hadde sett bilder av en, nemlig et bilde i Allers illustrerte Familieblad
av Benjamin «Evil» Washington.

Han var neger og myrdet fire mennesker
i Visconsin og ble henrettet i St.Quentin i 1921.

Sett en neger?

Jeg tror ikke hun noen gang så en svenske.

For verden var meget stor den gangen min bestemor levde.

Uendelig stor.

Jeg skal forsøke å fortelle hvor stor verden var:

Min bestemor bodde i Øvre Sirdal i Vest-Agder.

Vi, det vil si mine foreldre, mine to brødre og jeg, bodde på Grorud.

En gang kom min bestemor på besøk til jul.

Da hadde hun først gått, på sine bein, tre mil til Tonstad.

Der overnattet hun hos sin søster, som bodde der.

Neste dag tok hun en liten vedfyrte dampbåt over Sirdalsvatnet til Moi. Derfra reiste hun
med tog til Flekkefjord hvor hun overnattet hos en annen søster som var gift med
postmesteren i Flekkefjord.

Tredje dagen tok hun kystruta, Gandsfjorden, Stavangerske Dampskibsselskap, til Oslo.

Det tok to døgn. Hun hadde altså reist i fire døgn fra Vest-Agder til Oslo. Og enda var det
en time igjen med bussen til Grorud.

Det er klart at verden var stor ...

Da hun kom hadde hun fotsid, svart kjole med slåtte knapper hele veien ned fra halsen.

Til hverdags gikk hun med tresko, men på reise hadde hun svarte sko. Hun hadde en
koffert og en brun pappe.

Min bestemor hadde altså aldri sett en neger og sannsynligvis aldri sett en svenske. Men
hun hatet svensker fordi hennes yngste bror, Jørn, ble stukket med kniv av en svenske
på en bar i Detroit i 1918.

Senere viste det seg at han ikke var svensk, men tysk, men visstnok med svensk mor.

Eller var det far ....?

Min bestemor var ganske liten av vekst. En liten dame i svart fotsid kjole. Hun var meget
snill mot oss barn.

Hun stekte rislapper og sa:

«No må di være gilde, bodn, og ete dokke mette».

Min bestemor visste at negre drepte folk i Amerika, at svensker stakk med kniv. Dertil,
kom det frem, mislikte hun katolikker, tyskere, jøder og utlendinger.

Hun regnt dem som ukristelige (hun var sterkt troende), umoralske, upålitelige. Dertil
henfalte til drikk, for hva skulle de ellers på den baren i Detroit? Min vesle mormor var
rasist.

Hun var snill ...

Hun hadde sett nissen flere ganger i kveldsmørket utenfor kjøkkenglas.

Vi var hjemme hos henne i sommerferien og hun viste meg stedet hvor nissen hadde stått.

«Der sto han og glåbte. Ein liden tasse.»

Hun var, naturligvis, rasist, og jeg var meget glad i henne.

Hun, min bestemor, var rasist, men det var ikke så farlig, for hun møtte ingen svensker og ingen negre og ingen katolikker for verden var så stor.

De visste ikke hva hun mente om dem og hva de mente om henne er ikke godt å si.

Hun var redd for svensker, negre og kinesere og det er ikke mye å si på det, for hva visste hun om kinesere?

Når man tenker på hvor langt det var, den gangen, fra Øvre Sirdal til Grorud, hvor langt var det ikke da til Kina?

Redd for kinesere ...?

Hun var redd for stavangerfolk, min mormor, mens hun levde. Hun er død nå, for mange år siden.

En gang trodde folk at for eksempel en skomaker

burde holde kjeft og ikke tro at han var for eksempel baker

kort sagt: Burde bli ved sin lest

trodde folk var best, det trodde de på

hva tror vi på nå?

Min vesle mormor trodde at jorden var flat -

og stor, men tiden går.

Hva er det nå vi tror ... ?